

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE

PRIVIND CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII

**unor prevederi ale articolului 37 din Codul de procedură
penală al Republicii Moldova nr.122-XV din 14 martie 2003**

(Sesizarea nr. 39a/2012)

CHIȘINĂU
16 iulie 2013

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, statuând în componența:

Dl Alexandru TĂNASE, *președinte*
Dl Aurel BĂIEȘU,
Dl Tudor PANȚÎRU,
Dl Victor POPA,
Dl Igor DOLEA,
Dl Petru RAILEAN, *judecători*,
cu participarea dnei Tatiana Berladean, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 29 noiembrie 2012
și înregistrată la aceeași dată,
Examinând sesizarea menționată în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în ședință plenară închisă,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea depusă la Curtea Constituțională pe data de 29 noiembrie 2012, în temeiul articolelor 135 alin. (1) lit.a) din Constituție, 25 alin. (1) lit.a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin.(1) lit. a) din Codul jurisdicției constituționale, de deputații în Parlamentul Republicii Moldova, domnii Igor Vreamea, Serghei Sîrbu, Anatolie Zagorodnîi, Mihail Mocan, Gheorghe Anghel, Anatolie Gorilă și Alexandr Bannicov privind controlul constituționalității sintagmei „*al Departamentului Situații Excepționale, Serviciului de Informații și Securitate, Serviciului de Protecție și Pază de Stat*” din pct. 1) și a prevederilor pct. 2) din articolul 37 al Codului de procedură penală.

2. Autorii sesizării au pretins, în special, că prevederile legale care stabilesc competența judecătorei militare de a examina infracțiunile săvârșite de către persoanele din efectivul Departamentului Situații Excepționale, Serviciului de Informații și Securitate, Serviciului de Protecție și Pază de Stat, precum și de către persoanele atestate din efectivul instituțiilor penitenciare contravin dispozițiilor art.16 și 20 din Constituție, art.6 din Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (în continuare – Convenția Europeană), art.7 din Declarația Universală a Drepturilor Omului și art.14 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice.

3. Prin decizia Curții Constituționale din 23 aprilie 2013 sesizarea a fost declarată admisibilă, fără a prejudicia fondul cauzei.

4. În procesul examinării sesizării, Curtea Constituțională a solicitat opinia Parlamentului, Guvernului, Ministerului Justiției, Procuraturii

Generale, Curții Supreme de Justiție, Consiliului Superior al Magistraturii, Ministerului Apărării, Ministerului Afacerilor Interne, Serviciului de Informație și Securitate, Serviciului de Protecție și Pază de Stat.

5. La ședința plenară publică a Curții sesizarea a fost susținută de reprezentantul autorilor sesizării, dl Eduard Răducan. Parlamentul a fost reprezentat de dl Sergiu Chirică, consultant principal în cadrul Direcției juridice a Secretariatului Parlamentului.

ÎN FAPT

6. Articolul 37 din Codul de procedură penală stabilește competența judecătoreiei militare.

7. Potrivit acestui articol, judecătoria militară judecă în prima instanță cauzele privind infracțiunile prevăzute de Partea specială a Codului Penal, săvârșite de:

„[...]”

1) persoane din efectivul de soldați, din corpul de sergenți și din corpul de ofițeri ale Armatei Naționale, din efectivul Trupelor de Carabinieri ale Ministerului Afacerilor Interne, al Departamentului Situații Excepționale, Serviciului de Informații și Securitate, Serviciului de Protecție și Pază de Stat;

2) persoane atestate din efectivul instituțiilor penitenciare;

3) supuși ai serviciului militar în timpul concentrărilor;

4) alte persoane referitor la care există indicații exprese în legislație.”

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

8. Prevederile relevante ale Constituției (M.O., nr. 1/1, 1994) sunt următoarele:

Articolul 16

Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 115
Instanțele judecătorești

„(1) Justiția se desfășurează prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii.

(2) Pentru anumite categorii de cauze pot funcționa, potrivit legii, judecătorii specializate.

[...]

(4) Organizarea instanțelor judecătorești, competența acestora și procedura de judecată sînt stabilite prin lege organică.”

Articolul 116
Statutul judecătorilor

„(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

(2) Judecătorii instanțelor judecătorești se numesc în funcție de Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile legii. Judecătorii care au susținut concursul sînt numiți în funcție pentru prima dată pe un termen de 5 ani. După expirarea termenului de 5 ani, judecătorii vor fi numiți în funcție pînă la atingerea plafonului de vîrstă, stabilit în condițiile legii.

[...]”

9. Prevederile relevante ale Legii nr. 514-XIII din 7 iulie 1995 cu privire la organizarea judecătorească (M.O. nr.58/641,1995) sunt următoarele:

Articolul 15
Instanțele judecătorești

„(1) Justiția se desfășurează prin intermediul următoarelor instanțe judecătorești:

- a) Curtea Supremă de Justiție;
- b) curțile de apel;
- c) judecătorii.

(2) Pentru anumite categorii de cauze pot funcționa judecătorii specializate. În cadrul instanțelor judecătorești pot funcționa colegii sau complete de judecată specializate.

[...]”

Articolul 25
Judecătoriile

„[...]”

(2) În cadrul sistemului judecătoresc funcționează judecătorii specializate:

- a) Judecătoria Militară;
- b) Judecătoria Comercială de Circumscripție.

(3) Judecătoria Militară și Judecătoria Comercială de Circumscripție judecă cauzele date în competența lor prin lege și își desfășoară activitatea conform normelor

generale de organizare judecătorească, cu excepțiile prevăzute de lege.

(4) Structura și statul de funcții ale secretariatului Judecătoriei Militare se stabilesc de către Ministerul Justiției de comun acord cu Ministerul Apărării.

(5) Crearea de condiții pentru activitatea conformă a Judecătoriei Militare, asigurarea tehnico-materială și financiară a acesteia se efectuează de către Ministerul Apărării de comun acord cu Ministerul Justiției.

(6) Judecătoria Militară dispune de un serviciu de pază militară, pus la dispoziția sa de către Ministerul Apărării în mod gratuit. Personalul de pază militară se stabilește de către Ministerul Justiției și Ministerul Apărării de comun acord.

10. Prevederile relevante ale Legii nr.544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului (M. O. nr.59-60/664, 1996; republicată în M. O. nr.15-17/63, 2013) sunt următoarele:

Articolul 1

Judecătorul, purtător al puterii judecătorești

„[...]”

(3) Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili și se supun numai legii.

(4) Judecătorii iau decizii în mod independent și imparțial și acționează fără niciun fel de restricții, influențe, presiuni, amenințări sau intervenții, directe sau indirecte, din partea oricărei autorități, inclusiv judiciare. Organizarea ierarhică a jurisdicțiilor nu poate aduce atingere independenței individuale a judecătorului.”

Articolul 6

Condiții pentru a candida la funcția de judecător

„(1) La funcția de judecător poate candida persoana cu o reputație ireproșabilă, care deține cetățenia Republicii Moldova, are domiciliul în țară și întrunește următoarele condiții:

a) are capacitate de exercițiu;

b) are diplomă de licențiat în drept sau echivalentul acesteia;

c) a absolvit Institutul Național al Justiției sau are vechimea în muncă prevăzută la alin. (2);

d) nu are antecedente penale;

e) cunoaște limba de stat;

f) corespunde cerințelor de ordin medical pentru exercitarea funcției.

[...]”

(6) Poate fi numită judecător militar persoana care întrunește condițiile prevăzute la alin. (1) și are calitatea de ofițer activ. Persoanelor care nu au calitatea de ofițer activ li se atribuie grade militare.”

11. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr.122-XV din 14 martie 2003 (M.O. nr.104-110/447, 2003) sunt următoarele:

Articolul 37

Competența judecătorei militare

„Judecătoria militară judecă în primă instanță cauzele privind infracțiunile, prevăzute de Partea specială a Codului penal săvârșite de:

- 1) persoane din efectivul de soldați, din corpul de sergenți și din corpul de ofițeri ale Armatei Naționale, din efectivul Trupelor de Carabinieri ale Ministerului Afacerilor Interne, al Departamentului Situații Excepționale, Serviciului de Informații și Securitate, Serviciului de Protecție și Pază de Stat;
- 2) persoane atestate din efectivul instituțiilor penitenciare;
- 3) supuși ai serviciului militar în timpul concentrărilor;
- 4) alte persoane referitor la care există indicații exprese în legislație.”

Articolul 42

Competența în caz de indivizibilitate sau conexitate a cauzelor penale

„[...]

(6) În cazul în care există concurs de competență între judecătoria militară și judecătoria, cauza se judecă de către judecătoria.

[...]”

12. Prevederile relevante ale Legii nr. 619-XIII din 31 octombrie 1995 cu privire la organele securității statului (M.O., nr.10-11/115, 1997) sunt următoarele:

Articolul 1

Menirea organelor securității statului

„Organele securității statului sînt structuri specializate ale puterii executive, menite să asigure, în limita competenței lor, securitatea statului Republica Moldova.”

Articolul 13

Sistemul organelor securității statului

„(1) Sistemul organelor securității statului se constituie din Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova, Serviciul de Protecție și Pază de Stat, Poliția de Frontieră din subordinea Ministerului Afacerilor Interne, Serviciul Vamal, care își desfășoară activitatea în conformitate cu legile respective, precum și din instituțiile de învățămînt și alte instituții și organizații nemilitarizate ale organelor securității statului.

[...]”

Articolul 14

Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova

„(1) Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova este organul de stat specializat în domeniul asigurării securității statului.

[...]”

Articolul 15 Serviciul de Protecție și Pază de Stat

„Serviciul de Protecție și Pază de Stat, fiind un organ specializat al puterii executive, exercită protecția și paza persoanelor care beneficiază de protecție și pază de stat, precum și paza obiectivelor aflate în pază.”

Articolul 18 Personalul organelor securității statului

„(1) Personalul organelor securității statului se constituie din militari și colaboratori care îndeplinesc serviciul militar sau special în sistemul organelor securității statului, precum și din salariați civili. În funcție de atribuțiile ce le revin, militarii și colaboratorii fac parte din personalul scriptic sau din personalul criptic.

(2) Efectivul de militari, colaboratori și salariați civili angajați în organele securității statului se stabilește și se aprobă prin legile organice care reglementează activitatea acestora.

[...]”

13. Prevederile relevante ale Legii nr. 93-XVI din 5 aprilie 2007 cu privire la Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale (M.O., nr.78-81/358, 2007) sunt următoarele:

Articolul 2 Sistemul Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale

“Sistemul Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale (în continuare – Serviciu) reprezintă un complex de instituții specializate ale statului, ce intră în componența Ministerului Afacerilor Interne, care execută, în condițiile legii, sarcini în domeniul protecției populației, teritoriului, mediului înconjurător și proprietății în caz de pericol sau declanșare a situațiilor excepționale.”

Articolul 3 Efectivul Serviciului

“(1) Corpul de comandă și efectivul de trupă ale Serviciului se constituie din colaboratori atestați, cărora li s-au conferit grade speciale (în continuare – colaboratori), și din angajați civili.

[...]”

14. Prevederile relevante ale Legii nr. 1036-XIII din 17 decembrie 1996 cu privire la sistemul penitenciar (M.O. nr.15/154, 1997) sunt următoarele:

Articolul 16 Personalul sistemului penitenciar

„(1) Personalul sistemului penitenciar se constituie din colaboratori și salariați civili.

(2) Colaboratori ai sistemului penitenciar sînt persoanele care dețin funcții în efectivul de trupă și în corpul de comandă ale sistemului penitenciar, abilitate să pună în executare pedepsele penale privative de libertate, detenția provizorie a persoanelor față de care a fost aplicată măsura arestului preventiv sau sancțiunea arestului contravențional, precum și măsurile de siguranță cu caracter medical aplicate deținuților care suferă de alcoolism și narcomanie.

(3) Colaboratorilor sistemului penitenciar li se acordă grade speciale. Ei poartă uniformă, dispun de legitimații de serviciu, ale căror modele sînt aprobate de Guvern.

[...]"

Articolul 17 Gradele speciale

„[...]

(3) Gradele speciale ce se conferă colaboratorilor din sistemul penitenciar sînt echivalente cu gradele speciale respective ale colaboratorilor din organele securității statului și ordinii publice.

(4) Gradele speciale se acordă pe viață. La eliberarea din serviciu, la gradul special se adaugă cuvintele "în retragere" sau "în rezervă", după caz."

15. Prevederile relevante ale Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950 și ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr.1298-XIII din 24 iulie 1997, M.O. nr.54-55/502, 1997), sunt următoarele:

Articolul 6 Dreptul la un proces echitabil

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații penale îndreptate împotriva sa. Hotărârea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia, în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției

[...]"

16. Prevederile relevante ale Declarației Universale a Drepturilor Omului (adoptată și proclamată de Adunarea Generală a ONU prin Rezoluția 217 A (III) din 10 decembrie 1948 și ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr.217-XII din 28 iulie 1990), sunt următoarele:

Articolul 7

„Toți oamenii sunt egali în fața legii și au, fără nici o deosebire, dreptul la o egală protecție a legii. Toți oamenii au dreptul la o protecție egală împotriva oricărei

discriminări care ar viola prezenta declarație și împotriva oricărei provocări la o asemenea discriminare.”

Articolul 10

„Orice persoană are dreptul, în deplină egalitate, să fie ascultată în mod echitabil și public de un tribunal independent și imparțial, care va hotărî fie asupra drepturilor și obligațiilor sale, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva ei.”

17. Prevederile relevante ale Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice (ratificat de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr.217-XII din 28 iulie 1990), sunt următoarele:

Articolul 14

„1. Toți oamenii sunt egali în fața tribunalelor și curților de justiție. Orice persoană are dreptul ca litigiul în care se află să fie examinat în mod echitabil și public de către un tribunal competent, independent și imparțial, stabilit prin lege, care să decidă asupra contestărilor privind drepturile și obligațiile sale cu caracter civil. [...]”

ÎN DREPT

18. Din conținutul sesizării Curtea observă că aceasta vizează în esență competența judecătoriei militare de a judeca în prima instanță infracțiunile săvârșite de persoanele din efectivul Departamentului Situații Excepționale, Serviciului de Informații și Securitate, Serviciului de Protecție și Pază de Stat și instituțiilor penitenciare.

19. Astfel, sesizarea se referă la un ansamblu de elemente și principii constituționale interconexe, precum accesul liber la justiție, dreptul la un proces echitabil, independența și imparțialitatea instanței militare în procesul de examinare a cauzelor.

A. ADMISIBILITATEA

20. În conformitate cu decizia sa din 23 aprilie 2013, Curtea a declarat admisibilă sesizarea depusă.

B. FONDUL CAUZEI

PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 20 COMBINAT CU ARTICOLUL 16
ALIN. (2) DIN CONSTITUȚIE

21. Autorii sesizării pretind că normele supuse controlului constituționalității încalcă articolul 20 din Constituție, care prevede următoarele:

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngădi accesul la justiție.”

22. Autorii sesizării consideră că prevederile contestate aduc atingere și articolului 16 alin. (2) din Constituție, potrivit căruia:

„[...]”

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

1. Argumentele autorilor sesizării

23. Autorii sesizării invocă faptul că prevederile contestate contravin principiului egalității și accesului liber la justiție și aduc atingere garanțiilor unui proces echitabil, în sensul art. 6 din Convenția Europeană, în special în partea ce ține de dreptul la un tribunal independent și imparțial.

24. Potrivit autorilor sesizării, în pofida cadrului legal enunțat, dispozițiile art. 37 din Codul de procedură penală mențin în mod nejustificat competența instanței militare în cauzele privind infracțiunile săvârșite de persoane fără statut de militar. Extinderea jurisdicției militare asupra unor acte și fapte comise de colaboratorii acestor instituții este incompatibilă cu principiul egalității în fața legii, deoarece nu există siguranța că în hotărârile sale judecătoria militară va folosi aceeași unitate de măsură ca și judecătoriile de drept comun.

2. Argumentele autorităților

25. Atât Parlamentul, cât și Președintele Republicii Moldova în punctele lor de vedere relevă că persoanele supuse controlului judiciar de către judecătoria militară, în cadrul examinării cauzelor penale date în competența ei prin Codul de procedură penală, nu sunt discriminate. Mai mult, legalitatea hotărârilor judecătorești pronunțate de către instanța militară este verificată de către Curtea de Apel și Curtea Supremă de Justiție.

26. În punctul de vedere al Guvernului se menționează că argumentele autorilor sesizării cu privire la independența și imparțialitatea judecătorilor militari sunt neîntemeiate, deoarece judecătorii militari urmează aceeași pregătire profesională ca și omologii lor civili și beneficiază de garanții constituționale de independență identice cu cele de care beneficiază judecătorii civili, în măsura în care sunt numiți de Președintele Republicii, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, sunt inamovibili și beneficiază de stabilitate.

27. În opinia respectivelor autorități, stabilirea competenței judecătoriei militare ține de oportunitate, și nu de constituționalitate, cu atât mai mult cu cât „soldații, sergenții și ofițerii” Serviciului de Informații și Securitate,

Serviciului Protecție și Pază de Stat, Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale și celor din cadrul instituțiilor penitenciare nu pot fi considerați ca fiind „civili”.

3. Aprecierea Curții

3.1. Principii generale

28. În baza argumentelor aduse de către autorii sesizării, Curtea Constituțională va examina sesizarea în raport cu principiul accesului liber la justiție și respectarea dreptului la un proces echitabil, garantat de art. 20 din Constituție și art. 6 al Convenției Europene.

29. Curtea reține că art. 20 din Constituție garantează oricărei persoane dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

30. Constituția consacră accesul liber la justiție nu numai ca un drept fundamental, recunoscut fiecărei persoane, dar, mai presus de toate, ca un principiu immanent al sistemului de garanții al drepturilor și libertăților cetățenești. Acest aspect este fundamentat de prevederile art. 15 din Constituție, potrivit căruia: *„Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea”*.

31. Curtea reține că dreptul de acces la justiție presupune accesul la drepturile procedurale prin care se înfăptuiește justiția. Conform art. 114 din Constituția Republicii Moldova, justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești.

32. Totodată, Curtea reține că, potrivit art. 72 alin. (3) lit. e) din Constituție, organizarea instanțelor judecătorești intră în competențele Parlamentului, pe care acesta le exercită prin adoptarea legilor organice. În context, și dispozițiile art. 115 alin. (4) din Constituție statuează că organizarea instanțelor judecătorești, *competența acestora* și procedura de judecată sunt stabilite prin lege organică. Astfel, stabilirea competenței materiale sau jurisdicționale constituie o prerogativă exclusivă a legiuitorului, care poate institui, în considerarea unor situații deosebite, reguli speciale.

33. Potrivit art. 116 alin. (1) din Legea Supremă: *„Judecătorii instanțelor judecătorești sunt **independenți**, imparțiali și inamovibili, potrivit legii”*.

34. Prevederile constituționale invocate urmează a fi coroborate cu dispozițiile art. 6 §1 din Convenția Europeană, potrivit căreia: *„Orice persoana are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță **independentă** și imparțială, instituită de lege [...]”*

35. Curtea observă că, în jurisprudența sa, Curtea Europeană a subliniat că mecanismul de garantare al Convenției Europene urmărește **protecția**

unor drepturi efective și concrete, și nu a unor drepturi teoretice și iluzorii. În virtutea acestui principiu de interpretare, statele nu trebuie să recunoască doar accesul persoanelor la o instanță, ci trebuie să asigure independența și imparțialitatea acelei instanțe. **Independența și imparțialitatea**, consacrate de art. 6 § 1 din Convenția Europeană, nu sunt doar caracteristici ale instanței de judecată, ci **și drepturi cu valoare absolută ale persoanei**, acestea neputând face obiect al limitărilor sau renunțărilor.

36. Criteriile independenței unei instanțe în raport cu celelalte puteri au fost precizate în jurisprudența Curții Europene și sunt următoarele: **modul de desemnare și durata mandatului judecătorilor** (*Le Compte, Van Leuven și De Meyere vs. Belgia*, 1981), **existența garanțiilor împotriva presiunilor exterioare** (*Piersack vs. Belgia*, 1982) și **posibilitatea de a se verifica dacă instanța prezintă sau nu aparența de independență** (*Delcourt vs. Belgia*, 1970).

37. Din punct de vedere organic, independența judecătorilor se verifică după modul de numire a judecătorilor și durata mandatului acestora. Din punct de vedere funcțional, independența se verifică în raport cu alte organe ale statului și față de părți. Independența judecătorilor – indiferent dacă este funcțională sau organică – privește întreaga activitate jurisdicțională, în întregul său. Ea nu are efecte numai asupra procedurii publice, ci și asupra activităților anterioare (ex: stabilirea termenului de judecată) sau posterioare acestei faze (ex: deliberarea și redactarea hotărârii).

38. Protecția judiciară efectivă și completă a persoanelor poate fi realizată doar în condițiile unei adevărate independențe a puterii judecătorești, care este investită cu prerogativa de a asigura și restabili, prin intermediul *justiției*, ordinea juridică în statul de drept.

39. Astfel, Curtea reiterează că justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești, unde cauzele sunt judecate liber, excluzându-se orice presiune asupra judecătorilor. Nici puterea legislativă, nici cea executivă nu sunt în drept să intervină în activitatea autorității judecătorești. În aplicarea legii, independența judecătorilor exclude subordonarea și ierarhia.

40. În acest sens, Curtea invocă și unul din principiile fundamentale asupra independenței sistemului judiciar, adoptate la cel de-al VII-lea Congres al ONU (desfășurat în perioada 26 august – 6 septembrie 1985 la Milano) și avizate prin rezoluțiile nr. 40/32 din 29 noiembrie 1985 și 40/146 din 13 decembrie 1985. Potrivit acestui principiu:

“[...] judecătorii trebuie să ia decizii în deplină libertate, să acționeze fără restricție și fără a fi obiectul unor influențe, incitări, amenințări sau intervenții nelegale, directe sau indirecte, indiferent din partea cărei persoane vin și sub ce motiv.”

3.2. Aplicarea principiilor în prezenta cauză

41. Curtea reține că, potrivit art. 115 alin. (1) din Constituție, justiția se înfăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, curțile de apel și judecătorii. Potrivit alineatului (2) al acestui articol: ***”Pentru anumite categorii de cauze pot funcționa, potrivit legii, judecătorii specializate.”***

42. În acord cu prevederile constituționale, art. 25 alin. (2) din Legea nr. 514-XIII din 7 iulie 1995 cu privire la organizarea judecătorească prevede că în cadrul sistemului judecătoresc funcționează judecătorii specializate, inclusiv Judecătoria Militară. Potrivit art. 25 alin. (3) din lege, Judecătoria Militară judecă cauzele date în competență prin lege și își desfășoară activitatea conform normelor generale de organizare judecătorească, cu excepțiile prevăzute de lege.

43. Curtea menționează că, în spiritul prevederilor constituționale și legale invocate, art. 37 din Codul de procedură penală prevede că Judecătoria Militară judecă în primă instanță cauzele privind infracțiunile, prevăzute de Partea specială a Codului penal, săvârșite de:

”1) persoane [...] din efectivul [...] Departamentului Situații Excepționale, Serviciului de Informații și Securitate, Serviciului de Protecție și Pază de Stat;

2) persoane atestate din efectivul instituțiilor penitenciare;

[...]”

44. Potrivit Curții Europene, **Convenția Europeană nu interzice ca tribunalele militare să decidă asupra acuzațiilor în materie penală împotriva membrilor personalului subordonat armatei, cu condiția să fie respectate garanțiile de independență și imparțialitate** prevăzute de articolul 6 § 1 (cauza *Morris vs. Regatul Unit al Marii Britanii*, 26 februarie 2002, § 59, *Cooper vs. Regatul Unit al Marii Britanii*, 16 decembrie 200, § 106 și *Onen vs. Turcia*, 10 februarie 2004).

45. La fel, în jurisprudența sa Curtea Europeană a remarcat și faptul că nu se poate susține că Convenția exclude absolut competența tribunalelor militare de a examina cazurile în care sunt implicați civili. Cu toate acestea, existența unei asemenea competențe ar trebui să facă obiectul unei examinări extrem de riguroase (*Hotărârea Maszni contra României din 21 septembrie 2006, § 44 cazul Ergin împotriva Turciei, 4 mai 2006, § 42*).

46. În Hotărârea nr. 3 din 9 februarie 2012 pentru controlul constituționalității unor prevederi din Legea nr. 163 din 22 iulie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative Curtea a reținut:

„[...] judecătoria militară, în calitate de instanță specializată, este constituită în baza principiilor constituționale și legale, principiul dublului grad de jurisdicție fiind asigurat de Colegiul Penal al Curții de Apel și Colegiul Penal al Curții Supreme de Justiție, conform competențelor acordate prin lege. În cazul acestei instanțe, statutul, competența, modul de organizare sunt similare celor ale altor instanțe judecătorești.

[...] pentru întregul sistem judiciar, inclusiv instanțele judecătorești specializate, instanța supremă care asigură controlul jurisdicțional al hotărârilor judecătorești constituie Curtea Supremă de Justiție. ”.

47. Curtea observă că, potrivit cadrului legal, judecătoria militară, după statutul juridic, este o instanță judecătorească specializată, face parte din sistemul judecătoresc al Republicii Moldova și este asimilată judecătoriilor de drept comun în problemele organizării și funcționării.

48. Astfel, procedura de numire, promovare, transferare și sancționare a judecătorilor este aplicată conform legislației în vigoare, de către Consiliul Superior al Magistraturii, și pentru judecătorii din sistemul instanțelor judecătorești militare.

49. Judecătorul militar este investit constituțional cu atribuții de înfăptuire a justiției, pe care le exercită pe baza profesională, are calitatea de magistrat, face parte din corpul magistraților și este numit în funcție de către Președintele Republicii Moldova la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Judecătorii din judecătoria militară sunt independenți, imparțiali și inamovibili. Singura condiție suplimentară pe care trebuie să o îndeplinească judecătorul militar este aceea de a fi militar activ.

50. Mai mult decât atât, este de reținut faptul că judecarea cauzelor penale se efectuează de către judecătoria militară la fel ca și în instanțele din întreg sistem judecătoresc, conform Codului de procedură penală, precum și conform prevederilor altor legi. Concomitent, potrivit art. 42 alin. (6) din Codul de procedură penală: *„în cazul în care există concurs de competență între judecătoria militară și judecătorie, cauza se judecă de către judecătorie”*.

51. În același timp, Curtea menționează că legalitatea hotărârilor judecătorești pronunțate de către instanța judecătorească militară este verificată de către Curtea de Apel și Curtea Supremă de Justiție în ordine de apel și recurs.

52. Astfel, organizarea ierarhică a instanțelor judecătorești asigură controlul judiciar asupra hotărârilor instanței militare prin posibilitatea exercitării căilor de atac în condițiile legii, ceea ce, la rândul său, constituie o garanție a legalității hotărârilor adoptate.

53. Curtea reține raționamentul legislatorului, conform căruia persoanele din cadrul Departamentului Situații Excepționale, Serviciului de Informații și Securitate, Serviciului de Protecție și Pază de Stat și persoanele atestate din efectivul instituțiilor penitenciare au ***un statut special și li se conferă grade speciale, echivalente gradelor militare*** sau grade speciale din alte domenii de activitate. Luând în considerare acest raționament, legislatorul a considerat oportun să mențină jurisdicția instanței militare asupra acestor categorii de persoane.

54. La fel, Curtea relevă că instituțiile menționate îndeplinesc atribuții și sarcini în anumite sectoare care țin de securitatea statului și a demnitarilor de stat, de situațiile excepționale și de menținerea ordinii în instituțiile penitenciare, iar persoanele din cadrul acestor instituții au statut apropiat de cel al militarilor și se supun unei discipline deosebite de cea a civililor din alte instituții.

55. Curtea menționează că Judecătoria Militară judecă în prima instanță doar cauzele privind infracțiunile săvârșite de către persoanele din efectivul Departamentului Situații Excepționale, Serviciului de Informații și Securitate, Serviciului de Protecție și Pază de Stat și instituțiilor penitenciare, dar nu și cele săvârșite de către angajații civili ai autorităților administrative în cauză.

56. Astfel, în lumina celor expuse, Curtea Constituțională consideră că, în condițiile în care hotărârile Judecătoriei Militare sunt susceptibile controlului a două instanțe civile ierarhic superioare, există toate garanțiile necesare ca drepturile procesuale ale persoanelor vizate în sesizare să fie protejate efectiv, fără discriminare și să fie restabilite atunci când sunt încălcate de instanța militară de fond, astfel, prevederile contestate fiind în conformitate cu articolele 16 și 20 ale Constituției Republicii Moldova.

Pentru aceste motive și în temeiul articolelor 140 din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 6, 60 lit. a) și lit. e), 61, 62 lit. a) și 68 din Codul Jurisdicției Constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se respinge* ca nefondată sesizarea deputaților Igor Vremea, Serghei Sîrbu, Anatolie Zagorodnîi, Mihail Mocan, Gheorghe Anghel, Anatolie Gorilă, Alexandr Bannicov privind neconstituționalitatea unor prevederi ale articolului 37 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr.122-XV din 14 martie 2003.

2. *Se recunosc constituționale* sintagma „al Departamentului Situații Excepționale, Serviciului de Informații și Securitate, Serviciului de Protecție și Pază de Stat” din pct. 1) și prevederile pct. 2) ale articolului 37 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr.122-XV din 14 martie 2003.

3. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*.

Președinte

Alexandru TĂNASE